

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МАТЕРІАЛЬНИЙ ПОТІК»

*Матвієнко О.А., здобувач вищої освіти,
matvienkosasha@gmail.com*

*Науковий керівник: Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

Одним з ключових понять в логістиці є поняття матеріального потоку. Воно пов'язане з усіма галузями логістики і об'єднує їх між собою.

В рамках логістичної системи всі елементи, які є різнорідними і змінюваними описуються єдиним поняттям матеріального потоку. Він є ключовою складовою, коли мова йде про застосування логістичного підходу.

Основною ідеєю логістичного підходу є інтеграція, яка лежить в основі цього підходу.

Без поняття матеріального потоку уявити логістику як науку неможливо. Саме тому дослідження, пов'язані з матеріальними потоками є актуальними.

Різні автори, по-різному розглядають поняття матеріального потоку. Є багато схожих моментів, але мають місце і відмінності. Зведемо підходи різних авторів в таблицю 1.

Таблиця 1 – Підходи щодо визначення поняття «матеріальний потік»

Автор	Трактування поняття
1	2
Крикавський Є. В. [1, с. 53]	Об'єкт логістичних операцій та логістичних функцій; являє собою сукупність сировини і матеріалів, складових частин, напівфабрикатів, готових виробів, що рухаються від постачальників через виробничі та (чи) дистрибуційні організації до споживачів
Тридід О. М., Азаренкова Г. М. та ін. [2]	Це матеріальні ресурси, незавершене виробництво, готова продукція, що знаходяться у стані руху і до яких застосовуються логістичні операції та функції, пов'язанні з фізичним переміщенням у просторі: навантаження, розвантаження, перевезення, сортування, розукрупнення.

Закінчення таблиці 1

1	2
Гурч Л. М. [3, с. 107]	Об'єкт логістичного управління, що сприяє інтеграції елементів логістичної системи в чітко функціонуючий механізм
Кальченко А. Г., Кривещенко В. В. [4, с. 18]	Поєднання і зв'язки всіх процесів та операцій з постачання, обробки та переробки, складування, транспортування та розподілу вантажів у сфері матеріального виробництва, на промислових підприємствах, у цехах та на виробничих ділянках
Пономарьова Ю. В. [5, с. 23]	Сукупність товарно-матеріальних цінностей, які розглядаються на часовому інтервалі, в процесі застосування до них логістичних операцій
Стрижова В.Г. [6]	Продукція, яка включає різні вироби, деталі, товарно-матеріальні цінності, що розглядаються в процесі додавання до неї різних технологічних операцій (навантаження, перевезення, розвантаження, переробка, сортування, укладання на зберігання і т.д.), і віднесена до певного тимчасового інтервалу

Я бачимо із таблиці автори наводять у визначеннях розгорнутий опис елементів матеріального потоку. При цьому вони виділяють якість поняття-основу (у одних авторів такою основою є продукція, а у інших – матеріальні цінності), а потім до неї додають складові частини, які вважають необхідними для визначення матеріального потоку.

Коли автори використовують в якості поняття-основи матеріального потоку поняття продукції, то вони уточнюють, що продукція повинна мати речову або матеріальну форму. Крім того, у визначеннях це уточнення або прописується, або поняття-основа поділяється на елементи, які за своєю якістю є матеріальними.

У визначеннях, що наведені в таблиці, поняття-основа може знаходитися на різних стадіях обігу і виробництва (процеси і операції з обробки, постачання, транспортування, переробки, розподілу вантажів та складування). Всі ці стадії об'єднуються в єдиний матеріальний потік.

Деякі автори [2] в якості продукції або матеріальної цінності називають певну форму (сировина, незавершене виробництво, готова продукція) і пов'язують її з певною стадією виробничого циклу. Так сировина - це предмет праці, який призначений для подальшої обробки, незавершене виробництво може знаходитися на різних

стадіях виробничого циклу, готова продукція – це вироби, які пройшли останню стадію виробничого процесу.

На підставі визначень правдивим буде ствердження, що в логістиці матеріальний потік є наскрізним і проходить через різні підрозділи одного підприємства (тоді мова йде про вантажопереробку) або через окремі підприємства. В залежності від конкретного завдання, яке вирішується, матеріальний потік може обмежуватися лише розмірами логістичної системи, яка відповідає цьому завданню. Саме наскрізний характер матеріального потоку відрізняє логістичний підхід від традиційного.

Особливостями деяких визначень [4] є те, що з їх точки зору формою існування матеріальних потоків є поєднання і зв'язки всіх процесів та операцій.

Деякі автори [1] приділяють певну увагу питанням трансформації матеріальних потоків. З їх точки зору, вона відбувається в процесі транспортування, складування і т.ін. (переміщення майна) та в допоміжних процесах таких як пакування, маркування.

Іноді матеріальний потік визначається як організована маса матеріальних ресурсів. Але, на наш погляд, потоком ця маса матеріальних ресурсів стає лише тоді, коли відбувається їх певний рух.

Кальченко А. Г., Кривещенко В. В. [4] вважають, що будь-який потік реалізується на визначеному матеріальному носії, і з цієї точки зору усі потоки є матеріальними.

Багато дослідників сходяться на тому вважають, що матеріальні потоки інтегрують функції фізичного розподілу, постачання, забезпечення виробництва.

Деякі автори [5] вважають, що матеріальним потоком стають всі товарно-матеріальні цінності, до яких застосовуються логістичні операції за певний часовий інтервал.

Таким чином, дослідники виділяють складові елементи матеріальних потоків до яких відносять: продукцію, що має матеріальну форму, вироби, вантажі, деталі, напівфабрикати, комплектуючі, товарно-матеріальні цінності, матеріальні ресурси та інше.

Крім того, вони виділяють основні вимоги до складових елементів матеріального потоку: логістичні операції, логістичні функції, технологічні операції, логістичні види діяльності. Також існують інші вимоги до складових елементів матеріальних потоків: знаходження в стані руху, віднесення до певного часового інтервалу та

зв'язок з фізичним переміщенням

Отже, в логістиці матеріальний потік об'єднує конкретні речові елементи, які певні мають характеристики: вартісні, якісні, вагові, габаритні та інші. Всі ці елементи на всіх стадіях виробництва та обігу знаходяться в русі і змінюються, починаючи з сировини і закінчуючи готовою продукцією. Навіть готова продукція після транспортування отримує додаткову цінність для кінцевого споживача до місця. Таким чином, перехід матеріального потоку з однієї стадії виробництва на іншу викликає зміни його характеристик.

Таким чином, матеріальний потік є комплексним поняттям і представляє собою сукупність матеріальних цінностей, які знаходяться в русі в рамках логістичної системи підприємства протягом певного часового інтервалу, до яких застосовуються певні логістичні операції: транспортування, складування, вантажопереробка, пакування, маркування тощо.

Метою управління матеріальними потоками є підвищення ефективності діяльності підприємства, скорочення сукупних витрат та налагодження процесів координації його руху. Це досягається оптимізацією використання виробничих потужностей, матеріалів, складів та рухомого складу підприємства, а також за рахунок визначення і управління місцями стикування роботи відділів.

Література.

1. Крикавський Є. В. Логістика. Львів : Львівська політехніка, 2014. 447 с.
2. Тридід О.М., Азаренкова С.В., Мішина С.В., Борисенко І.І. Логістика : навч. посіб. К.: Знання, 2018. 566 с
3. Гурч Л. М. Логістика : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: Персонал, 2018. 555 с.
4. Кальченко А. Г. Логістика : навч. посіб. [вид. 2-ге, без змін]. Київ: КНЕУ, 2008. 472 с.
5. Пономарьова Ю. В. Логістика : навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2015. 326 с.
6. Стрижова В.Г. Управління матеріальними потоками та логістика організації виробництва. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2009. № 6(Т.2). С. 227–231